

Het lokale netwerk na Veilig Thuis, Brunssum

(versie 20191030)

Een goede samenwerking binnen het lokale (wijk-)team en de toegang tot brede professionele zorg in het lokale netwerk is voor het stoppen en duurzaam oplossen van huiselijk geweld en kindermishandeling (actielijn 2) één van de randvoorwaarden. Zeker als het gaat om complexe casussen, die vanuit Veilig Thuis worden overgedragen naar een lokaal (wijk-)team, is het van groot belang dat de overdracht 'warm' wordt gedaan, dat er steeds zicht is en blijft op veiligheid, dat de betrokkene(n) centraal staat(n) en ook blijft staan, dat er éénduidige regie is op de casus en dat er continu aandacht is voor het delen van informatie.

Het Toezicht Sociaal Domein onderzocht in de regio Zuid-Limburg een aantal gemeenten met als doel het bevorderen van de zorg en ondersteuning die het lokale (wijk-)team/netwerk biedt aan kwetsbare gezinnen die vanuit Veilig Thuis zijn overgedragen. Eén van de gemeenten die zijn onderzocht is Brunssum. Wat er gaat er goed in Brunssum en wat nog aandacht behoeft is beschreven als inspirerend voorbeeld voor andere gemeenten in Zuid-Limburg, maar ook breder binnen de 28 Geweld hoort nergens thuis (GHNT) regio's.

Het lokale Team Jeugd/netwerk van de gemeente Brunssum scoort in dit onderzoek goed op het waarborgen van veiligheid en het inzetten van passende hulp. Geconcludeerd kan worden dat de gemeente samen met haar partners de 'basis' al goed heeft ingeregeld en dat zij samen werken aan de doorontwikkeling van de aanpak rondom risicovolle situaties (inclusief het voorkomen van recidive). Met name de uitgangspunten en de denk- en werkwijze 1G1P1R (1Gezin, 1Plan, 1 Regisseur) en de inzet/gebruik van het 1Gezin1Plan, komen sterk naar voren en kunnen een inspirerend voorbeeld zijn voor andere lokale netwerken en regio's. De Inspectie ziet dat de gemeente Brunssum heeft geïnvesteerd in een passende en samenwerkende aanpak van complexe en risicovolle zaken. Dit zorgt ervoor dat tijdens risicovolle situaties de netwerkpartners elkaar snel kunnen vinden en ook snel kunnen handelen.

Welke factoren hebben er voor gezorgd dat de gemeente Brunssum in het onderzoek goed scoort op waarborgen van zorg & veiligheid. Een traject met een lange adem, dat al in 2016 is gestart met een investering in de samenwerking en afstemming met alle betrokken partijen in de keten. Vanuit de visie 1Gezin1Plan (1G1) werken in/naar vertrouwen: we streven allemaal hetzelfde doel na. Het gezin, de gemeente, de zorgaanbieders en andere samenwerkingspartners werken samen binnen het 1G1P (niet het format, maar de mindset). Samen zoeken we naar de grenzen van werken binnen het vrijwillig kader. Dat vraagt lef, samen grenzen verkennen, verantwoordelijkheid en eigenaarschap van het gezin en betrokkenen en samen prioriteiten stellen. Het werken vanuit deze visie vraagt bepaalde voorwaarden binnen alle lagen van de organisatie (van bestuur tot professional), zoals ruimte om de gewenste zorg & veiligheid vanuit inhoud vorm te geven. Die visie resulteerde er in dat ook de inkoop van hulpverlening aan dezelfde randvoorwaarden moest voldoen (Brunssum heeft een eigen aanbesteding wat betreft Ambulante Jeugdhulp). Inmiddels wordt er gewerkt aan de doorontwikkeling van de visie op de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling middels Civil Care.

Wat gaat er goed in Brunssum en waar is nog aandacht voor nodig?

1. Overdracht vanuit Veilig Thuis

In Brunssum wordt gewerkt met een 'warme' en schriftelijke overdracht. Veilig Thuis benadert in de praktijk volgens afspraak het Team Jeugd in een vroeg stadium van het eigen onderzoek. Een professional van het Team Jeugd gaat altijd samen met een medewerker van Veilig Thuis mee naar het eerste huisbezoek bij het gemelde gezin (indien uit de triage van Veilig Thuis voortkomt dat er onderzoek nodig is vanuit Veilig Thuis). Tijdens dit eerste

gesprek wordt gezamenlijk bekeken wat de mogelijkheden zijn voor hulp en ondersteuning voor het gezin. Op deze manier kan snel hulp ingeschakeld worden voor het gezin. In de fase tussen de melding bij Veilig Thuis en overdracht aan Team Jeugd is door de inspecties gezien dat de professionals van beide instellingen een periode gezamenlijk optrekken in een casus. Als de situatie voldoende in beeld is en duidelijk is dat hulp in het lokale netwerk gaat starten, draagt Veilig Thuis informatie schriftelijk over aan Team Jeugd. Deze overdracht vindt plaats na een eerste huisbezoek of na een onderzoek door Veilig Thuis. Professionals van Veilig Thuis geven aan een goede samenwerkingsrelatie te hebben met het Team Jeugd en tevreden te zijn over de gezamenlijke werkwijze.

2. Zicht houden op de veiligheid

Bodemeisen/Veiligheidsvoorwaarden inzichtelijk 😊

De door Veilig Thuis opgestelde bodemeisen voor veiligheid worden schriftelijk overgedragen en komen terug in de onderzochte dossiers van Team Jeugd. De bodemeisen zijn opgenomen in het integrale hulpverleningsplan 1Gezin, 1Plan, 1 Regisseur (1G1P1R) dat wordt gedeeld met het gezin en alle betrokken instanties. De veiligheidsvoorwaarden blijven hierdoor inzichtelijk gedurende het hulpverleningsproces, waardoor beter bepaald kan worden wanneer de veiligheid hersteld is of dat de veiligheidssituatie vraagt om actief ingrijpen.

Passende maatregelen nemen 😊

Veilig Thuis en Team Jeugd nemen passende maatregelen voor het herstel van directe veiligheid. In twee dossiers is zichtbaar dat sprake is van een acute bedreiging. Veilig Thuis en Team Jeugd reageren in samenwerking acuut op een melding over onveiligheid van een jeugdige. Dezelfde dag wordt een overleg georganiseerd waarbij ouders en betrokken instanties aanwezig zijn om passende veiligheidsmaatregelen te bepalen. Tijdens dit overleg werden veiligheidsafspraken vastgelegd. Er zijn bij Team Jeugd geen wachttijden. Team Jeugd pakt regie en hulp spoedig op na overdracht vanuit Veilig Thuis.

Aandacht voor veiligheid in het 1Gezin1Plan 😊

De inspecties hebben gezien dat gedurende de hele hulpverlening structureel aandacht is voor veiligheid. Wat daaraan bijdraagt is dat veiligheid een vast onderdeel is in het 1Gezin1Plan waardoor dit tijdens het hulpverleningsproces steeds onder de aandacht blijft.

Risicotaxaties 😊

De professional zet, in samenspraak met de gedragsdeskundige, instrumenten in om een beeld te krijgen van de risico's en sterke punten in het gezin. De professional gebruikt bij de inschatting instrumenten vanuit de oplossingsgerichte benadering 'Signs of Safety'[2], zoals het 'Zorgen en Krachtenformulier' of het 'Drie Huizen' instrument dat samen met een kind wordt ingevuld. Afhankelijk van de veiligheidssituatie in de casus worden ook risicotaxatie-instrumenten zoals Lirix of Care.nl ingezet.

Gezamenlijk inschatten veiligheid 😊

Team Jeugd en Veilig Thuis schatten tijdens het eerste gezamenlijke huisbezoek de veiligheidssituatie in. Team Jeugd maakt na overdracht gebruik van een methodische werkwijze bij het waarborgen van veiligheid. Hiervoor zet men een ronde tafel overleg (RTO) in. Dit is een overleg gebaseerd op 'Signs of Safety'. Tijdens dit overleg brengt de regisseur samen met de betrokken professionals, het gezin en eventueel hun sociale netwerk de veiligheid in kaart. De aanwezigen, waaronder ook de afzonderlijke gezinsleden, geven een cijfer voor de veiligheidssituatie in het gezin. De professionals leggen gezamenlijk de veiligheidsafspraken vast. Betrokkenen ontvangen een verslag van het ronde tafel overleg (RTO) met de veiligheidsafspraken. Ook betrokken instanties die tijdens het overleg niet aanwezig zijn ontvangen het verslag van het RTO.

Afstemmen veiligheid met hulpinstantie(s) van pleger

Het komt voor dat ondanks de inzet van hulp de veiligheidssituatie voor cliënten verslechtert en er steeds meer veiligheidsafspraken nodig zijn. Er zijn in de onderzochte casus pogingen gedaan om de professionals van de pleger te betrekken maar dit is niet in voldoende mate gelukt. In deze situaties waarin de veiligheidssituatie verslechtert, is het van belang om vroegtijdig op te schalen door bijvoorbeeld het Veiligheidshuis in te schakelen en/of op te schalen binnen gemeente en hulpinstantie(s) van de pleger.

3. Passende hulp waarbij jeugdige en of volwassenen centraal staan

Inzet van ronde tafel overleggen (RTO)

De inspecties zijn positief over de structurele inzet van RTO door Team Jeugd voor evaluaties en bijstellen van de hulp in het gezin. De voortgang van de hulp wordt met het gezin en de betrokken professionals besproken. Het is goed dat het gezin en de betrokken professionals aanwezig zijn om zo de integrale aanpak van de hulpverlening te stimuleren, informatie uit te wisselen en de hulp af te stemmen steeds in het bijzijn van het gezin.

Zicht op alle leefgebieden en zelfredzaamheid bepalen

De inspecties constateren dat het Team Jeugd aandacht heeft voor mogelijk achterliggende problematiek op alle leefgebieden. De professionals van Team Jeugd hebben hier zicht op door gebruik te maken van de Zelfredzaamheidsmatrix (ZRM) waardoor een brede uitvraag op alle leefgebieden naar de situatie van de cliënten plaatsvindt. Deze leefgebieden zijn opgenomen in het 1Gezin1Plan. Het bepalen van de zelfredzaamheid van cliënten en het helder krijgen van de achterliggende problematiek is nodig voor een succesvol inzetten van de juiste hulp en ondersteuning bij het aanpakken van de problematiek op alle leefgebieden.

Wachttijden bij zorgaanbieders

De inspecties horen in het veld van professionals en cliënten en zien in dossiers dat, ondanks interventies van de gemeente rond inkoop, er veel tijd zit tussen de aanmeldingen bij met name de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) en de start van deze hulp. Dit betreft specifiek de volwassenenzorg. Wat betreft jeugd zijn er afspraken gemaakt met de gecontracteerde zorgaanbieders, ook qua wachtlijsten. Ook voor verslavingszorg bestaan hier lange wachttijden. Cliënten vertellen dat zij het uitblijven van de hulp als een groot knelpunt ervaren. Daarnaast brengt dit veiligheidsrisico's met zich mee in casussen waarin Veilig Thuis eerder betrokken is geweest vanwege huiselijk geweld.

4. Regievoering

1G1P1R

De inspecties vinden het goed dat de uitgangspunten en uitvoering met behulp van 1G1P1R (één Gezin, één Plan en één Regisseur) in de gemeente Brunssum en de regio aanwezig is. Het gezin, volwassenen en jeugdigen, zijn zichtbaar betrokken bij de opstelling en uitvoering van het plan. Het lokale netwerk en de instellingen in de regio werken met één format. De inspecties zien in de onderzochte dossiers dat de doelen van professionals vanuit de verschillende domeinen in één plan staan en dat er onderlinge afstemming is over de uitvoering. We betrekken heel ouders actief bij de hulp, waardoor zij zelf zoveel mogelijk regie voeren over hun proces, in meerdere of mindere mate: dat bekijken we samen. Hoe kunnen we ouders activeren om steeds meer de regie op te pakken zodat wij een terugtrekkende beweging kunnen maken. Vanuit Team Jeugd is er één aanspreekpunt, die procesregie voert, maar niet de verantwoordelijkheid van ouders overneemt. Hij/zij draagt die verantwoordelijkheid mee (houdt zicht op veiligheid en ontwikkeling van het kind), samen met het gezin en alle professionals die bij complexe casussen betrokken zijn. Het gezin draagt uiteindelijk zelf de

verantwoordelijk voor de veiligheid en het stoppen en duurzaam oplossen van huiselijke geweld en/of kindermishandeling. Indien dat niet lukt, kan de casus eventueel opgeschaald worden (bijv. naar de Raad voor de Kinderbescherming). De samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming is hierin ook zoveel gericht op het blijven samenwerken met ouders om te komen tot een plan dat leidt tot structurele veiligheid binnen het gezin.

Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat de gehele regio Zuid-Limburg aandacht heeft voor de doorontwikkeling van 1G1P1R. Medio 2019 zal een digitale versie van het 1Gezin1Plan gebruikt gaan worden. Dit zorgt ervoor dat het document niet meer circuleert tussen de hulpinstanties, maar dat er één digitale versie van het plan beschikbaar is voor alle betrokken professionals.

Betrekken van (professionals van) pleger bij de uitvoering van 1G1P1R

Uit interviews met cliënten en zorgaanbieders blijkt dat niet iedere betrokken professional aanwezig is bij de start van de hulp en ook niet in 1G1P1R is opgenomen. Het valt op dat met name instanties die zich specifiek richten op hulp aan de pleger niet altijd betrokken zijn in het 1Gezin1Plan. Dit terwijl de ouders bijvoorbeeld nog regelmatig contact met elkaar hebben rond de omgangregeling met hun kind en problemen ervaren in de omgang met elkaar. Een professional die hulp verleent aan een pleger is niet aanwezig bij RTO en kende de overige professionals en hulpinstanties niet. Het was deze professional niet bekend aan welke doelen de andere instanties werkten met de cliënt. Afstemming met alle betrokken instanties in ieder geval bij de start van de hulp is van belang. Denk hierbij ook aan instanties zoals GGZ-hulp voor de pleger en reclassering.

5. Informatie delen

Instemming van cliënten

De inspecties vinden het goed dat Team Jeugd gebruik maakt van toestemmingsformulieren voor het delen van informatie, omdat dan ook voor cliënten duidelijk is welke gegevens het betreft en om welke redenen deze worden gedeeld.

Hulp bij informatiedeling

Tijdens de interviews met de betrokken professionals en cliënten komt naar voren dat informatie delen met professionals van de grotere GGZ-instellingen moeizaam verloopt. Zelfs met instemming van cliënten zelf komt informatiedeling niet altijd tot stand. In Brunssum is er een pilot genaamd Matchcare gestart. De uitkomsten van de pilot Matchcare, gericht op samenwerking tussen een GGZ-instelling en een jeugdzorginstelling, kan hierbij behulpzaam zijn. De pilot is gericht op het bevorderen van een betere samenwerking tussen de jeugdzorginstelling als begeleider en de GGZ-instelling als behandelaar. De webtool Kiezen en Delen[3] van Toezicht Sociaal Domein geeft inzichten voor de mogelijkheden bij het delen van informatie tussen professionals.

Wachttijd bij Veilig Thuis voor informatieoverdracht in lopende hulpverleningen

Bij Veilig Thuis bestaat wachttijd voor de overdracht van nieuwe informatie naar Team Jeugd in reeds lopende hulpverleningszaken. Informatie uit meldingen die bij Veilig Thuis nieuw binnenkomen, waarin Team Jeugd actief hulp verleent, komt op een laat tijdstip beschikbaar. De wachttijd voor de overdracht van deze informatie kan tot meerdere weken oplopen. Voor de professionals van Team Jeugd is het van belang dat zij steeds op de hoogte zijn van nieuwe informatie uit meldingen en daarmee wijzigingen in de (veiligheids)situatie bij hun cliënten in reeds lopende hulpverlening.

6. Evaluatie op verschillende niveaus

Evaluatie op casusniveau

Het Team Jeugd en CMWW gebruiken het RTO om een casus te evalueren waarbij meerdere

instanties betrokken zijn. De inspecties zien dat het goed werkt om samen met cliënten, sociale netwerk en betrokken professionals de ingezette hulp en ondersteuning te evalueren, de hulp bij te stellen en op elkaar af te stemmen. Ook is het goed dat Veilig Thuis in de beginfase betrokken is bij evaluaties.

Evaluatie op organisatie- en netwerkniveau

Alle zorgaanbieders die door Brunssum gecontracteerd zijn, worden regelmatig door de gemeente uitgenodigd om de samenwerking in het lokale netwerk te evalueren en om knelpunten en nieuwe ontwikkelingen te bespreken. Dit zorgt mede voor een meer integrale samenwerking.

Evaluatie op organisatie- en netwerkniveau

Het meten van de effecten van de hulp helpt om zicht te krijgen op welke hulp goed werkt. De inzet van hulp en ondersteuning kan dan bijgesteld worden aan de hand van kennis over effectiviteit van de hulp.

Werkzame elementen in Brunssum

- ✓ Gezamenlijke huisbezoeken vanaf de start van het onderzoek door Veilig Thuis, tezamen met de professionals uit het lokale netwerk zodat spoedig hulp aangeboden en ingezet kan worden.
- ✓ Inzet instrumenten uit de benadering 'Signs of Safety' met o.a. RTO en instrumenten voor de inventarisatie en inschatting van risico's o.a. samen met kinderen.
- ✓ De werkwijze 1G1P1R, een integraal 1Gezin1Plan waarin professionals en cliënten tot een gedeelde probleemanalyse komen en waarbij regie, samenhang en afstemming in de geboden hulp wordt bereikt.
- ✓ Het structureel inzetten van de zelfredzaamheidsmatrix om zicht te krijgen op alle leefgebieden en daarmee op mogelijke achterliggende problematiek. Tevens voor het inschatten van de zelfredzaamheid van cliënten.
- ✓ Het opvragen van informatie met behulp van toestemmingsformulieren.
- ✓ Inzet van een gedragswetenschapper die structureel voor de professionals van het jeugdteam beschikbaar is voor consultatie en ondersteuning en voor acute inzet bij risicovolle situaties.
- ✓ De gemeente Brunssum nodigt met regelmaat organisaties uit het lokale netwerk uit om de samenwerking te evalueren en om knelpunten en nieuwe ontwikkelingen te bespreken.

Aanbevelingen Toezicht sociaal domein, waarvoor moet aandacht zijn?

- Zorg voor het tijdig betrekken van hulpinstanties die hulp verlenen aan plegers bij veiligheidsrisico's en bij de start van de inventarisatie en uitvoering van het 1Gezin1Plan.
- Voorkom lange wachttijden voor gespecialiseerde hulp, met name volwassen-GGZ/hulpverlening.
- Maak afspraken over informatiedeling tussen professionals, met name met de grotere GGZ-instellingen, om veiligheid en passende hulp te kunnen garanderen.
- Zorg dat Veilig Thuis nieuwe (veiligheids-)informatie, over in het lokale netwerk lopende hulpverleningen, tijdig overdraagt aan de bij de hulp betrokken professionals.
- Zorg dat effecten van de hulpverlening gemeten worden, zodat helder is wat werkt en wat niet.

Hoe is het georganiseerd?

- Iedere gemeente richt zijn eigen Toegangsteam in en maakt afspraken met het voorliggend veld (maatschappelijk werk, onderwijs, JGZ 0-18, etc.). Iedere gemeente heeft hier een eigen visie op en financiert dit ook. Er is wel overeenstemming over de minimale variant, die qua kwaliteit in Parkstad redelijk hoog is. Bijvoorbeeld de inzet van een gedragswetenschapper bij de Toegangsteams is goed geregeld.
- De Parkstad gemeenten investeren in bepaalde verbindingspersonen tussen beleid en uitvoering, te weten GW-ers. Procescoördinatoren en een overkoepelende beleidsambtenaar die gezamenlijke thema's behartigt.
- Op Jeugdgebied wordt al jaren in Parkstad samengewerkt op alle lagen: bestuurlijk, ambtenaren Jeugd, procescoördinatoren en ook vaak in de uitvoering.
- Er is overeenstemming in opleiding en kwaliteit bij de Toegangsteams: SKJ registratie, training Focus op Veiligheid, DAK training.

Tips uit Brunssum

aanvullend op de aanbevelingen dienst Toezicht sociaal domein

Denk in mogelijkheden!

- ✓ Zorg voor specialisme aan de voorkant en kennis (zowel inhoudelijk als over de expertise van verschillende samenwerkingspartners). Leer elkaar kennen en weet bij wie je waarvoor terecht kunt. Help elkaar hierin de weg te vinden.
- ✓ Samen zoeken naar de grenzen van werken binnen het vrijwillig kader. Dat vraagt lef, samen grenzen verkennen, verantwoordelijkheid en eigenaarschap van het gezin en betrokkenen en samen prioriteiten stellen. Het werken vanuit deze visie vraagt bepaalde voorwaarden binnen alle lagen van de organisatie (van bestuurder tot professional), zoals ruimte om de gewenste zorg & veiligheid vanuit inhoud vorm te geven. Een intensieve samenwerking tussen beleid en uitvoering is hierin zeer belangrijk.
- ✓ De methodiek 1Gezin, 1Plan, is er op gericht mensen vooral te 'activeren' in plaats van zaken 'overnemen'. Het gaat daarbij vooral om een basishouding die het principe dat het gezin eigenaar is van het probleem én de oplossing centraal. Eigenaarschap en eigen verantwoordelijkheid. Daarvoor is het noodzakelijk het gezin te zien als volwaardige én gelijkwaardige samenwerkingspartner, wordt 'praten over' vervangen door 'praten met', en wordt de regie bij het gezin gelaten (daarbij kunnen er gradaties van regie bestaan).
- ✓ Netwerkverkenning en – activering zijn essentiële onderdelen van de werkwijze 1Gezin, 1Plan.
- ✓ Het is van belang in kaart te brengen wie er betrokken is bij een gezin, maar ook de vraag te stellen of er daarmee wel altijd een echte bijdrage wordt geleverd aan de oplossing van het gezinsprobleem. Vanzelfsprekend is afstemming tussen professionals, maar ook met gezin en sociaal netwerk noodzakelijk.
- ✓ Werk vanuit vertrouwen in elkaars expertise: we streven hetzelfde doel na, namelijk het doorbreken van het huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- ✓ Het is nodig om gefaseerd en methodisch samenwerken met daarbij de vraag: hoe zorg je dat een plan gezamenlijk vastgesteld en gedragen is en zo concreet dat ouders, kinderen, netwerk en professionals er houvast aan hebben? Van veiligheid naar hulpverlening naar herstel.

Betrokken partners bij lokale netwerk Brunssum na Veilig Thuis

1. **Regionaal projectleider GHNT:** Beppie Ortman, telefoon: 06 235 11 665, e-mail: b.ortmans@heerlen.nl; Bea Zeelen, telefoon: 06 152 49 465, e-mail: b.zeelen@heerlen.nl
2. **Beleidsadviseur Gemeente Brunssum:** Bianca Collaris, b.collaris@brunssum.nl
3. **Coördinator/gedragwetenschapper Team Jeugd:** Sanne Eggen, telefoon 06 535 12 231, e-mail sanne.eggen@brunssum.nl

